

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی رابطه جو مدرسه و خودپنداره‌ی تحصیلی با نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در بین دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز

فاطمه جعفری^۱، سید کاظم علوی لنگرودی^۲

۱- کارشناسی ارشد آموزش و پرورش ابتدایی، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.

۲- گروه علوم تربیتی، آموزش و پرورش ابتدایی، موسسه آموزش عالی امام جواد (ع)، یزد، ایران.

آدرس پست الکترونیک نویسنده رابط (raha.rad41272@gmail.com)

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی بررسی رابطه جو مدرسه و خودپنداره‌ی تحصیلی با نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در بین دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز انجام شد. پژوهش به لحاظ هدف یک پژوهش کاربردی و به لحاظ شیوه جمع‌آوری اطلاعات یک پژوهش توصیفی-همبستگی از نوع معادلات ساختاری بوده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تعداد ۱۸۰۰ نفر می‌باشد. با استفاده از جدول مورگان، ۳۱۷ دانش‌آموز به روش نمونه‌گیری تصادفی-طبقه‌ای به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش، پرسشنامه‌های خودپنداره تحصیلی لی‌یو و وانگ (۲۰۰۵)، جو مدرسه مارینو و اسمینسون (۲۰۱۶) و کیفیت زندگی در مدرسه اندرسون و بروک (۲۰۱۳) بود که روایی و پایایی آن‌ها به ترتیب با استفاده از روش‌های تحلیل گویه و آلفای کرونباخ محاسبه و تأیید شد. برای تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، معادلات ساختاری و تحلیل رگرسیون به شیوه بارون و کنی) استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که بین جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه با خودپنداره تحصیلی رابطه معنی‌دار وجود دارد و جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه به طور معنی‌دار قادر به پیش‌بینی خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند. همچنین نقش واسطه‌گری معنی‌دار کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین متغیرهای جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان تأیید شد.

کلمات کلیدی: جو مدرسه، خودپنداره تحصیلی، کیفیت زندگی در مدرسه، دانش‌آموزان.

۱- مقدمه

در جوامع انسانی نهاد آموزش و پرورش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این نهاد از مهم‌ترین عوامل رشد اجتماعی، اقتصادی و تربیتی در هر جامعه‌ای است و عامل رشد آگاهی و سازمان‌دهی نیروی انسانی برای رشد و توسعه جوامع و نظام آموزش و پرورش است. در نظام آموزش و پرورش هر کشوری عوامل متعددی وجود دارند که در شکل، اهداف و کیفیت آن

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نظام مؤثرند (ریچاردز، بلادیک و اوکاموتو^۱، ۲۰۱۸). از آنجایی که دانش‌آموزان به عنوان رکن اساسی نظام آموزشی، در دستیابی به اهداف نظام آموزشی کشور، نقش و جایگاه ویژه‌ای دارند، توجه به این قشر از جامعه از لحاظ آموزشی و تربیتی، باروری و شکوفایی هر چه بیشتر نظام آموزشی و تربیتی جامعه را موجب می‌گردد. یکی از عواملی که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد، خودپنداره تحصیلی است. پیوند رفتارهای دانش‌آموز و شرایط محیطی مدرسه سبب ایجاد اشتیاق در افراد و موفقیت وی می‌شود (توماسزیوسکی^۲، ۲۰۲۱).

به اعتقاد آرنز، جانسن، پریکل، اشمیت و برونر^۳ (۲۰۲۱)، یکی از مسائل مطرح شده در حوزه‌ی یادگیری آموزشی‌گامی که تحقیقات بسیاری را به خود معطوف داشته، خودپنداره تحصیلی است. خودپنداره تحصیلی به ادراک یا تصور دانش‌آموز از شایستگی خود در زمینه‌ی یادگیری آموزشی‌گامی اشاره می‌کند که بر پیشرفت تحصیلی اثر می‌گذارد و هم‌زمان از آن متأثر می‌شود و به نظر می‌رسد خودپنداره و عملکرد تحصیلی رابطه دوسویه دارند. بر این اساس، خودپنداره یک سازه اصلی در تحقیقات آموزشی و روان‌شناختی است که رابطه آن با پیشرفت تحصیلی هنوز هم به عنوان یکی از موضوعات داغ پژوهشی محسوب می‌شود. در سال‌های اخیر این نظریه که استعداد هر فرد، به عنوان تنها عامل مستقل در تحصیل، نقش دارد، مورد تردید قرار گرفته و بر خودپنداره تحصیلی و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی، تکیه شده است (بیلگین، بولکا و دمیرهان^۴، ۲۰۲۰). از طرف دیگر، هانگ (۲۰۱۱؛ به نقل از چن، گارسیا، فیونتیس، گارسیا-رز و گارسیا^۵، ۲۰۲۰) نیز در یک فراتحلیل نشان داد که خودپنداره‌ی مثبت بالا با عملکرد تحصیلی بالا مرتبط است و خودپنداره پایین با عملکرد تحصیلی پایین. همچنین، با قبول نکات قوت و ضعف دانش‌آموز توسط دبیر، به او امکان داده می‌شود که تصویر واقعی (خودپنداره مثبت) نسبت به خود در وی ایجاد گردد که این امر می‌تواند به موفقیت تحصیلی آنان کمک کند (جوردان، برتش-هاینز و ورنون-فیگانس^۶، ۲۰۱۸).

جو مدرسه عنصر حیاتی هر نظام آموزشی کارآمد است. جوی که از محیط آموزشی خوشایند حمایت می‌کند، دانش‌آموزان در آن با جدیت بیشتری برای موفقیت تلاش می‌کنند (سردا و همکاران^۷، ۲۰۱۹). جو مدرسه عبارت است از کیفیت نسبتاً پایدار محیط مدرسه که معلمان آن را تجربه کرده، بر رفتار آن‌ها تأثیر گذاشته و مبتنی بر ادراک جمعی، ویژگی‌های عینی و ذهنی می‌باشد (شاکرمی، صادقی و قدم پور، ۱۳۹۶). جو مدرسه توانایی‌های دانش‌آموزان را برای یادگیری ارتقاء می‌دهد و یا بعضی وقت‌ها پیچیده می‌کند. برای توسعه احساس ایمنی، دانش‌آموزان به‌گونه‌ای مناسب باید حمایت شوند و دوستانه برای یادگیری وادار شوند تا پیشرفت تحصیلی افزایش یابد. جو مثبت مدرسه و یادگیری مشارکتی، پیوند گروهی، احترام و اعتماد متقابل یا جو یادگیری را ارتقاء می‌دهد (سیمورانگکیر، سایبوریان و رحمان^۸، ۲۰۱۸). جو مدرسه باید بهینه و پرورش دهنده باشد، جایی که هر فرد باور کند همه دانش‌آموزان می‌توانند مطالب دقیق و همه جانبه را یاد بگیرند و جایی ایمن و به لحاظ فکری چالشی باشد (بائو و همکاران^۹، ۲۰۱۹).

سازمان بهداشت جهانی به دلیل اهمیت کیفیت زندگی کودکان و نوجوانان در مدرسه اخیراً نیاز کشورها به ارتقا و بهبود با رفتار مدرسه و افزایش بهداشت دانش‌آموزان را در قالب کیفیت زندگی در مدرسه^{۱۰} مطرح ساخته است (صانعی، رئیسون و محمدی، ۱۳۹۸). کیفیت زندگی در مدرسه مفهومی است که بر جنبه‌های رسمی و غیررسمی مدرسه تأثیر می‌گذارد و تحت تأثیر اجتماع، تجارب افراد و روابط با همسالان قرار دارد (میراکبرزاده و همکاران، ۱۴۰۰). کیفیت زندگی دانش‌آموزان در

^۱ Richards, Bladek & Okamoto

^۲ Tomaszewski

^۳ Arens, Jansen, Preckel, Schmidt & Brunner

^۴ Bilgin, Bulca & Demirhan

^۵ Chen, Garcia, Fuentes, Garcia-Ros and Garcia

^۶ Jordan, Bratsch-Hines and Vernon-Feagans

^۷ Cerda et al

^۸ Simorangkir, Sibuarian & Rahman

^۹ Bao et al

^{۱۰} Quality of Life in School

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

مدرسه با ماندگاری آن‌ها در مدرسه، نگرش آن‌ها درباره مدرسه رفتن، موفقیت تحصیلی، سطوح پیشرفت تحصیلی، پذیرش مسئولیت و تعهد در قبال تکالیف مدرسه و بروز نابهنجاری در مدرسه، احساس تعلق به مدرسه، مشارکت بیشتر در تکالیف و امور مدرسه، انگیزه بسیار برای فراگیری مطالب درسی، نگرش مثبت به مدرسه و رابطه صمیمی‌تر و بهتر دانش‌آموزان با معلم و سایر همسالان و سلامت جسمی و روانی رابطه دارد (زاهد بابلان، کریمیان و دشتی، ۱۳۹۶).

نتایج پژوهش‌های مختلف از جمله میراکبرزاده، خنجرخانی و ناستی زایی (۱۴۰۰) و کشت و رز کنذازی، هدایتی، کارگر و مظاهر (۱۴۰۰) نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که خودپنداره‌ی تحصیلی پایین‌تری دارند، با پیامدهایی همچون افت تحصیلی، بی‌انگیزگی و عدم خودکارآمدی مواجه هستند که در صورت بی‌توجهی به آن، عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان ضعیف می‌شود. همچنین علی‌رغم کوشش‌های آموزشی و توجه اولیای آموزشی و والدین، متأسفانه برابر گزارش‌های منتشره از آموزش و پرورش استان فارس (معاونت برنامه‌ریزی و توسعه، ۱۴۰۰) و شواهد موجود طی سال‌های اخیر، دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز از افت تحصیلی بالایی برخوردار بوده‌اند؛ از طرفی تفاوت این پژوهش با پژوهش‌های قبلی انجام شده، لحاظ نمودن هر سه متغیر جو مدرسه، خودپنداره‌ی تحصیلی و کیفیت زندگی در مدرسه در دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز می‌باشد که با بررسی پیشینه پژوهش این نتیجه حاصل شده است که در زمینه نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین جو مدرسه و خودپنداره‌ی تحصیلی پژوهش مستقلی انجام نشده است.

اهمیت و ضرورت این پژوهش از آن جهت است که یکی از اهداف و وظایف آموزش و پرورش، آماده کردن دانش‌آموزان برای پذیرفتن و درک تحولات علمی دنیای آینده است. با وجود این، مهم‌ترین هدف آن، شکوفا کردن کامل شخصیت دانش‌آموزان و پرورش ارزش‌های متعالی است. برآوردن این نیاز که چندان آسان نیست، مستلزم گسترش آموزش و پرورش و به‌کارگیری شیوه‌هایی است که بر یافته‌های علمی، عقلی و اصولی مبتنی باشد تا افراد متخصص موردنیاز جامعه را تربیت کند (لای^۱، ۲۰۱۸). از سوی دیگر، به نظر می‌رسد به همان اندازه که توانایی‌های ذهن در موفقیت‌ها و شکست‌های تحصیلی مؤثر است، در خودپنداره فرد نیز ریشه دارد. از بررسی‌های متعدد، می‌توان این نتیجه را گرفت که دانش‌آموز موفق کسی است که ضرورتاً به صورت مثبت به خود می‌اندیشد و ناموفق‌های تحصیلی نیز به داشتن خودپنداره منفی متمایل هستند (قاسمی، ۱۳۹۸). خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان درباره داشتن و یا نداشتن توانایی برای اعمال کنترل بر یادگیری و فعالیت‌های پیشرفت خود در تعیین نوع هیجان‌ها نقش زیادی دارد. در حقیقت اگر دانش‌آموز، خودپنداره نسبتاً ثابت و روشن هم به شکل کلی و هم در بعد ویژه مانند خودپنداره تحصیلی داشته باشد و به درک درستی از خود نائل شود، در نهایت منجر به عملکرد تحصیلی بهتری خواهد شد (آرنز و همکاران، ۲۰۲۱).

مطالعات نشان داده است عوامل متعددی وجود دارند که می‌توانند در افزایش خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان اثرگذار باشند که از مهم‌ترین عوامل مطرح شده در این زمینه جو مدرسه است (مصاده و همکاران^۲، ۲۰۱۷). جو مدرسه به عنوان یک مفهوم، موضوعی است که مجادله بسیاری را برانگیخته و بر این واقعیت دلالت دارد که رفتار معلمان در مدرسه فقط بر اثر تعامل با رویدادهای مستقیم و بلاواسطه شکل نمی‌گیرد، بلکه همچنین تحت تأثیر تعامل با نیروهای نامحسوس و ناپیدای سازمانی نیز قرار دارد. جو مدرسه ادراکاتی را نشان می‌دهد که افراد از جنبه‌های گوناگون محیط مدرسه دارند و این ادراکات بر احساس، نگرش و رفتار معلمان در مدرسه تأثیر می‌گذارد (ترینیداد^۳، ۲۰۲۰).

در همین راستا کیفیت زندگی در مدرسه، مؤلفه‌ای است که به دلیل نقش اثربخشی که در زندگی دانش‌آموزان دارد، اهمیت بسزایی یافته است و بیانگر سطح کیفیت ابعاد مختلف مرتبط با زندگی در مدرسه می‌باشد (زایسبرگ و اسپجاسکی^۴، ۲۰۲۱). کیفیت زندگی در مدرسه به عنوان یکی از جنبه‌های مهم تحصیلی، مورد توجه بسیاری از صاحب‌نظران قرار گرفته است

^۱ Li

^۲ Masadeh et al

^۳ Trinidad

^۴ Zysberg & Schwabsky

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

(در نایکوز، لیسکو، ام سی کال و نایککولایینی^۱، ۲۰۲۰). به باور این صاحب‌نظران، هدف مدرسه بیش از آنکه صرفاً انتقال دانش و توسعه مهارت‌های یادگیری باشد، پرورش دانش‌آموزان به عنوان افرادی مفید برای جامعه و شهروندانی مسئول در یک جامعه دموکراتیک و کثرت‌گرا است (معروفی و محمدی^۲، ۲۰۱۹). از این منظر، دانش‌آموزان در مدرسه علاوه بر اکتساب زبان و رفتارهای متداول اجتماعی، آداب مربوط به همسالان و بزرگسالان، هنجارهای اجتماعی، تابوها و قوانین و مقررات را نیز یاد می‌گیرند. به علاوه، در فرایند ارتباط با دیگران، هویت آن‌ها شکل می‌گیرد، مسیر زندگی اجتماعی آینده‌شان تعیین می‌شود و جنبه‌های انسانی مدرسه، آن را از دیگر محیط‌های کار متمایز می‌سازد (راز و گونزالز^۳، ۲۰۲۲).

در تأیید مطالب، برخی از پژوهش‌های انجام شده در داخل و خارج از کشور به شرح زیر می‌باشد:

حیدریانی، قدم پور و عباسی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با میانجی درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان و با جامعه آماری کلیه دانش‌آموزان ابتدایی (دوره دوم) شهرستان بروجرد در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ به تعداد ۱۶۰۰۰ دریافتند که جو مدرسه نقش مستقیم معناداری بر رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور دانش‌آموزان دارد. همچنین جو مدرسه به طور غیر مستقیم و از طریق درگیری تحصیلی اثر معناداری بر رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور دارد. در نهایت، نتایج مربوط به شاخص‌های برانزگی مدل نشان داد که مدل پیشنهادی اصلاح شده با داده‌ها برازش نسبتاً خوبی دارد و می‌تواند واریانس رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور را تبیین کند. نتایج نشان می‌دهد با توجه داشتن به متغیرهای جو مدرسه و درگیری تحصیلی می‌توان افزایش رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور دانش‌آموزان را انتظار داشت. میراکبرزاده، خنجرخانی و ناستی زایی (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان رابطه کیفیت زندگی در مدرسه با خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روان‌شناختی و اشتیاق تحصیلی انجام دادند. جامعه آماری پژوهش کلیه دانش‌آموزان متوسطه دوم زهک بود. ۳۲۳ دانش‌آموز به شیوه نمونه‌گیری تصادفی - طبقه‌ای وارد پژوهش شدند. یافته‌ها نشان داد کیفیت زندگی در مدرسه با خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روان‌شناختی و اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معناداری دارد. همچنین کیفیت زندگی در مدرسه توانسته است به ترتیب ۵۶، ۶۵ و ۴۷ درصد از واریانس خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روان‌شناختی و اشتیاق تحصیلی را پیش‌بینی کند. با توجه به نتایج، مدیریت مدارس باید با حاکمیت قوانین و مقررات آموزشی ثابت و روشن، برقراری روابط مثبت دوستانه بین معلم و دانش‌آموزان، فراهم ساختن فرصت‌های حمایتی عاطفی، محیط مدرسه‌ای امن و خودمختارانه برای دانش‌آموزان فراهم کنند تا دانش‌آموزان با بهزیستی روان‌شناختی مناسب، خودپنداره مثبت تحصیلی و اشتیاق بالای تحصیلی درگیر فرایند یادگیری شوند. کشت و رز کندازی، هدایتی، کارگر و مظاهر (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان نقش واسطه‌ای خودپنداشت تحصیلی در رابطه بین ادراک از جو مدرسه و تحصیل‌گریزی انجام دادند. جامعه آماری پژوهش تمامی دانش‌آموزان دوره متوسطه دوم منطقه درودزن (۱۳۶۶ نفر) در سال تحصیلی ۹۹-۹۸ بودند. یافته‌ها نشان دادند که اثر مستقیم ادراک از جو مدرسه بر تحصیل‌گریزی معنادار نبود؛ اما اثر مستقیم ادراک از جو مدرسه بر خودپنداشت تحصیلی و اثر مستقیم خودپنداشت تحصیلی بر تحصیل‌گریزی معنادار بود. همچنین اثر ادراک از جو مدرسه بر تحصیل‌گریزی با واسطه‌گری خودپنداشت تحصیلی معنادار بود. به طور کلی یافته‌های این پژوهش، نقش ادراک از جو مدرسه و خودپنداشت تحصیلی را در تبیین تحصیل‌گریزی نشان داد. شیرکوند، میرهاشمی و صابری (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان پیش‌بینی قلدری بر اساس هیجان خواهی و جو مدرسه با میانجی‌گری خودپنداره در دانش‌آموزان انجام دادند. جامعه آماری دانش‌آموزان مقطع متوسطه مشغول به تحصیل در مقطع دوم متوسطه شهر تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸ بود. تعداد افراد نمونه جمعاً ۲۹۰ دانش‌آموز بود که با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. نتایج آزمون آماری نشان داد شاخص‌های برازش مدل پژوهش در وضعیت مطلوبی قرار داشت. همچنین متغیر هیجان خواهی بر قلدری هم اثر مستقیم و هم اثر غیرمستقیم (به واسطه‌ی خودپنداره) داشت.

^۱ Demikos, Lesko, McCall & Niccolini

^۲ Maroofi & Mohammadi

^۳ RAZ & Gonzalez

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

همچنین خودپنداره در رابطه‌ی بین جو مدرسه و قلدری نقش میانجی داشت. عبادالهی، برزگر و کاظمی (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان تدوین مدل علی تأثیر ادراک از جو مدرسه بر مشغولیت تحصیلی دانش‌آموزان با نقش واسطه‌ای خودپنداره تحصیلی انجام دادند. جامعه آماری شامل کلیه پسران و دختران دانش‌آموز متوسطه دوم شهرستان شیراز بودند. گروه نمونه شامل ۵۰۸ نفر بود که با به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. نتایج مدل یابی معادلات ساختاری نشان داد که ابعاد ادراک از جو مدرسه پیش‌بین مثبت و معنی‌دار خودپنداره تحصیلی بودند. همچنین ابعاد ادراک از جو مدرسه با واسطه خودپنداره تحصیلی توانستند مشغولیت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنند. در کل، نتایج این پژوهش نشانگر اهمیت محیط یادگیری و ساختارهای انگیزشی بر مشغولیت تحصیلی دانش‌آموزان بود. در خارج از کشور نیز راز و گونزالز^۱ (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان مطالعه تطبیقی-همبستگی ادراک جو مدرسه و رضایت از زندگی مدرسه دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستان در مدرسه نمایش بین‌المللی لادکرابانگ موسسه فناوری کینگ مونگکوت انجام دادند. نمونه این پژوهش کلیه دانش‌آموزان مقطع راهنمایی و دبیرستانی بودند که در سال تحصیلی ۲۰۲۱-۲۰۲۰ در مدرسه هدف ثبت‌نام کرده بودند. یافته‌های پژوهش نشان داد که تفاوت معنی‌داری در سطح ادراک جو مدرسه دانش‌آموزان دبیرستانی وجود نداشت. با این حال، تفاوت معنی‌داری در سطح رضایت از زندگی مدرسه دانش‌آموزان دبیرستانی مشاهده شد. بین جو مدرسه ادراک شده و رضایت از زندگی مدرسه در دانش‌آموزان راهنمایی و دبیرستان رابطه معنادار، قوی و مثبت وجود داشت. لیو، وانگ، لیو، داینگ، وانگ و میو^۲ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان چگونه جو مدرسه بر لذت تحصیلی در ریاضیات در میان دانش‌آموزان دبیرستانی چینی تأثیر می‌گذارد: اثر میانجی‌گری تعدیل‌شده خودپنداره تحصیلی و پیشرفت تحصیلی و با جامعه آماری ۷۵۰ دانش‌آموز دبیرستانی چینی، به این نتیجه دست یافتند که خودپنداره تحصیلی تا حدی واسطه‌ای ارتباط بین جو مدرسه و لذت در ریاضیات است. مسیر میانجی از جو مدرسه تا خودپنداره تحصیلی با پیشرفت تحصیلی تعدیل شد. جو مدرسه به طور مثبت خودپنداره تحصیلی را برای دانش‌آموزان با پیشرفت بالاتر پیش‌بینی کرد؛ اما تأثیر جو مدرسه بر خودپنداره تحصیلی برای دانش‌آموزان با پیشرفت تحصیلی پایین‌تر معنی‌دار نبود. جوناز و هال^۳ (۲۰۲۲) طی تحقیقی به بررسی خودپنداره در فراگیران: پیامدهایی برای کیفیت زندگی تحصیلی انجام دادند. جامعه آماری شامل دانشجویان دانشگاه کالیفرنیا در برکلی بود. این مطالعه خودپنداره را در یک نمونه بین‌المللی از فراگیران در رابطه با شاخص‌های حیاتی کیفیت زندگی تحصیلی از جمله خستگی، درگیری، قصد ترک، رضایت از برنامه و نشانگان فریبنده ارزیابی کرد. رگرسون خطی سلسله‌مراتبی نشان داد که خودپنداره یک پیش‌بینی‌کننده قوی در میان پیامدهای کیفیت زندگی تحصیلی است. واکوئرو-سولیز، تاپیا-سیرانو، هورتیگوتلا-آلکالا، سیرا-دیز و سانچز-مایگوئل^۴ (۲۰۲۱) پژوهشی با عنوان فعالیت بدنی و کیفیت زندگی در دانش‌آموزان دبیرستانی: پیشنهادهایی برای بهبود خودپنداره در تربیت بدنی و با جامعه آماری ۴۵۲ دانش‌آموز ۱۲ تا ۱۵ ساله از چهار مؤسسه آموزش متوسطه در کاسرس اسپانیا، انجام دادند. نتایج نشان‌دهنده شاخص‌های برازش قابل قبولی برای مدل نظری پیشنهادی است که اهمیت فعالیت بدنی از طریق خودپنداره و شادکامی ذهنی را در کیفیت زندگی دانش‌آموزان نشان می‌دهد. این مطالعه در مورد اهمیت فعالیت بدنی به عنوان یک پیش‌بینی‌کننده کیفیت زندگی با واسطه ادراک خودپنداره و خلق و خو در نوجوانان نتیجه‌گیری می‌کند.

بنابراین با استناد به نتایج پژوهش زاهد بابلان و همکاران (۱۳۹۶)، جو مدرسه و کیفیت زندگی دانش‌آموزان در مدرسه با موفقیت تحصیلی، پذیرش مسئولیت و تعهد در قبال تکالیف مدرسه و کاهش نابهنجاری در مدرسه، احساس تعلق به مدرسه، مشارکت بیشتر در تکالیف و امور مدرسه، نگرش مثبت به مدرسه و رابطه صمیمی‌تر و بهتر دانش‌آموزان با معلم و سایر همسالان رابطه دارد. در همین راستا، با مشاهدات اولیه در سطح مدارس ابتدایی ناحیه ۴ شیراز، به نظر می‌رسد دانش‌آموزان از جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه رضایت چندانی ندارند؛ بنابراین پرداختن به این پژوهش و ارائه راهکارهایی برای بهبود جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه ضروری است و با توجه به اهمیت خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان و اینکه درک

^۱ RAZ & Gonzalez

^۲ Liu, Wang, Liu, Ding, Wang & Mu

^۳ Jonas & Hall

^۴ Vaquero-Solís, Tapia-Serrano, Hortiguera-Alcalá, Sierra-Díaz & Sánchez-Miguel

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

درست دانش‌آموزان از خود و شناخت نقاط قوت و ضعف خود و همچنین ارتباط مناسب با همسالان و معلمان باعث می‌شود عملکرد تحصیلی مناسبی داشته باشند. از این رو، پرداختن به این پژوهش می‌تواند ضمن تعیین وضعیت فعلی خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز، راهکارهای مفیدی را برای مدیران، معلمان، والدین و دانش‌آموزان در جهت افزایش خودپنداره تحصیلی در دانش‌آموزان پیشنهاد کند. لذا پژوهش حاضر در صدد بررسی فرضیه‌های زیر بوده است:

۱. بین جو مدرسه و خودپنداره‌ی تحصیلی با نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در بین دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد.
۲. بین جو مدرسه و خودپنداره‌ی تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد.
۳. بین جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه در دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد.
۴. بین کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد.

۲- روش پژوهش

با توجه به این که در این مطالعه رابطه بین جو مدرسه و خودپنداره‌ی تحصیلی با نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در بین دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی بررسی شد، روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. در این پژوهش جو مدرسه، متغیر پیش‌بین، خودپنداره‌ی تحصیلی متغیر ملاک و کیفیت زندگی در مدرسه متغیر واسطه‌ای (میانجی) بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ به تعداد ۱۸۰۰ نفر بود. جهت انتخاب نمونه از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای استفاده شد و بر اساس جدول مورگان نمونه‌های مورد نظر (۳۱۷ نفر از دانش‌آموزان) به صورت تصادفی انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در این پژوهش، پرسشنامه‌های خودپنداره تحصیلی لی یو و وانگ (۲۰۰۵)، جو مدرسه مارینو و اسمینسون (۲۰۱۶) و کیفیت زندگی در مدرسه اندرسون و بروک (۲۰۱۳) بود.

الف- پرسشنامه خودپنداره تحصیلی لی یو و وانگ (۲۰۰۵): این پرسشنامه توسط لی یو و وانگ در سال ۲۰۰۵ بر اساس مقیاس عزت نفس تحصیلی (باتل، ۱۹۸۱)، خودپنداره تحصیلی (مارش، رلیچ و اسمیت، ۱۹۸۳) و مقیاس وضعیت تحصیلی و کلی (پریز و هریس، ۱۹۶۴) طراحی شده است. پرسشنامه دارای ۲۰ گویه است و بر اساس طیف چهار درجه‌ای لیکرت (همیشه خیر، نمره ۱؛ اغلب اوقات خیر، نمره ۲؛ اغلب اوقات بله، نمره ۳؛ همیشه بله، نمره ۴) نمره‌گذاری می‌شود. این پرسشنامه دارای دو بعد؛ ۱- اعتماد تحصیلی (سوالات ۱، ۳، ۵، ۷، ۹، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۷ و ۱۹)، ۲- تلاش تحصیلی (سوالات ۲، ۴، ۶، ۸، ۱۰، ۱۲، ۱۴، ۱۶، ۱۸ و ۲۰) می‌باشد که برای هر کدام از این ابعاد سؤالاتی به صورت بسته پاسخ در نظر گرفته شده است (صادقی، تاشک و فضیلت‌پور، ۱۳۹۶). برای سنجش روایی این پرسشنامه، از روش اعتبار سازه استفاده شده که در این روش، نظر افراد متخصص در موضوع مورد مطالعه بررسی می‌شود. گوروی و خیر (۱۳۹۱) روایی سازه پرسشنامه را با استفاده از روش تحلیل عاملی مورد تأیید قرار داد و با استفاده از روش تحلیل عوامل، دو بعد پیش گفته در مقیاس مذکور به صورت ۲ عامل اصلی در نظر گرفته شدند. همچنین، برای سنجش پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده کل آزمون ۰/۶۷، اعتماد تحصیلی ۰/۶۰ و تلاش تحصیلی ۰/۶۴ بدست آمده است (به نقل از صادقی و همکاران، ۱۳۹۶). در این پژوهش، روایی و پایایی پرسشنامه‌ی خودپنداره تحصیلی لی یو و وانگ (۲۰۰۵) به ترتیب با استفاده از روش‌های تحلیل گویه و آلفای کرونباخ توسط پژوهشگر محاسبه شد. تمامی گویه‌ها رابطه‌ی مثبت و معناداری را با نمره کل زیر مقیاس‌های مربوطه نشان دادند که تأیید کننده روایی این پرسشنامه بود. همچنین ضرایب بالای

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آلفای کرونباخ، تأیید کننده پایایی این پرسشنامه بود. نتایج حاصل از ضریب آلفای کرونباخ در مقیاس کلی ۰/۷۹۳ و در ابعاد اعتماد تحصیلی و تلاش تحصیلی به ترتیب ۰/۷۹۵ و ۰/۷۹۳ گزارش شده است.

ب- پرسشنامه جو مدرسه مارینو و اسمینسون (۲۰۱۶): مقیاس جو مدرسه توسط مارینو و اسمینسون (۲۰۱۶) ساخته شده که دارای ۳۱ گویه است که این گویه‌ها، چهار خرده مقیاس روابط دانش‌آموزان-دانش‌آموزان (سوالات ۱-۷)، روابط دانش‌آموزان-کارکنان (سوالات ۸-۱۶)، تأکید آموزشی (سوالات ۱۷-۲۳) و ارزش‌ها و باورهای مشترک (سوالات ۲۴-۳۱) را در میان دانش‌آموزان اندازه‌گیری می‌کند. پرسشنامه بر اساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالف، نمره ۱؛ مخالف، نمره ۲؛ نظری ندارم، نمره ۳؛ موافق، نمره ۴؛ کاملاً موافق، نمره ۵) نمره‌گذاری می‌شود. کمترین نمره‌ای که فرد از این پرسشنامه کسب می‌کند ۳۱ و بیشترین نمره ۱۵۵ است. روایی پرسشنامه در پژوهش رضایی شریف و همکاران (۱۴۰۰) به شیوه روایی محتوایی بررسی و تأیید شده است. همچنین ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۹۵ به دست آمد. مارینو و اسمینسون (۲۰۱۶) ضریب پایایی این مقیاس را ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. در این پژوهش، روایی و پایایی پرسشنامه‌ی جو مدرسه به ترتیب با استفاده از روش‌های تحلیل گویه و آلفای کرونباخ توسط پژوهشگر محاسبه شد. تمامی گویه‌ها رابطه‌ی مثبت و معناداری را با نمره کل نشان دادند که تأیید کننده روایی این پرسشنامه بود. همچنین ضریب بالای آلفای کرونباخ، تأیید کننده پایایی این پرسشنامه بود. نتایج حاصل از ضریب آلفای کرونباخ در مقیاس کلی ۰/۹۱۱ و در ابعاد روابط دانش‌آموزان-دانش‌آموزان، روابط دانش‌آموزان-کارکنان، تأکید آموزشی و ارزش‌ها و باورهای مشترک به ترتیب ۰/۷۳۶، ۰/۷۷۳ و ۰/۷۹۰ گزارش شده است.

پ- پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه اندرسون و بروک (۲۰۱۳): برای سنجش کیفیت زندگی در مدرسه از پرسشنامه‌ی کیفیت زندگی در مدرسه اندرسون و بروک (۲۰۱۳) استفاده شد. این پرسشنامه ۳۹ سؤال دارد و هفت بعد رضایت عمومی (سوالات ۱، ۸، ۱۱، ۱۷، ۲۱، ۳۳)، عواطف منفی (سوالات ۵، ۱۴، ۱۸، ۲۸، ۳۷)، رابطه با معلم (سوالات ۲، ۱۹، ۲۲، ۳۴، ۳۸)، فرصت (سوالات ۹، ۱۲، ۱۵، ۲۵، ۳۱ و ۳۹)، پیشرفت (۴، ۷، ۱۶ و ۲۶)، ماجراجویی (سوالات ۱۰، ۱۳، ۲۳، ۲۷ و ۳۲) و انسجام اجتماعی (سوالات ۳، ۶، ۲۰، ۲۴، ۲۹، ۳۰، ۳۵ و ۳۶) را می‌سنجد. پرسشنامه بر اساس طیف چهار درجه‌ای لیکرت (کاملاً مخالفم، نمره ۱؛ مخالفم، نمره ۲؛ موافقم، نمره ۳؛ کاملاً موافقم، نمره ۴) نمره‌گذاری می‌شود. سوالات ۵، ۱۴، ۱۸، ۲۸ و ۳۷ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. کمترین نمره‌ای که فرد از این پرسشنامه کسب می‌کند ۳۹ و بیشترین نمره ۱۵۶ است. روایی پرسشنامه در پژوهش سلطانی شال و همکاران (۱۳۹۰) به شیوه تحلیل عاملی بررسی و تأیید شده است. همچنین ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۸۸ به دست آمد. در این پژوهش، روایی و پایایی پرسشنامه‌ی کیفیت زندگی در مدرسه به ترتیب با استفاده از روش‌های تحلیل گویه و آلفای کرونباخ توسط پژوهشگر محاسبه شد. تمامی گویه‌ها رابطه‌ی مثبت و معناداری را با نمره کل زیرمقیاس‌های مربوطه نشان دادند که تأیید کننده روایی این پرسشنامه بود. همچنین ضرایب بالای آلفای کرونباخ، تأیید کننده پایایی این پرسشنامه بود. نتایج حاصل از ضریب آلفای کرونباخ در مقیاس کلی ۰/۹۴۲ و در ابعاد رضایت عمومی، عواطف منفی، رابطه با معلم، فرصت، پیشرفت، ماجراجویی و انسجام اجتماعی به ترتیب ۰/۷۵۹، ۰/۷۸۰، ۰/۷۸۹، ۰/۷۶۳، ۰/۷۱۱، ۰/۷۱۷ و ۰/۷۵۱ گزارش شده است. بنابراین می‌توان گفت که پرسشنامه‌های طراحی شده برای انجام این پژوهش از قابلیت اعتماد کافی برخوردار می‌باشند.

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف معیار و برای آزمون فرضیه‌ها از معادلات ساختاری، تحلیل رگرسیون به شیوه بارون و کنی و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. همچنین نرمال بودن داده‌های پژوهش با آزمون کولموگروف-اسمیرنوف تأیید شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

۳- یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌های نمونه برای متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار آزمودنی‌های نمونه برای متغیرهای پژوهش

تعداد (۳۱۵ نفر)		متغیر
انحراف معیار	میانگین	
۰/۳۵۷	۲/۸۷	خودپنداره تحصیلی
۰/۶۰۰	۳/۵۷	جو مدرسه
۰/۵۰۸	۲/۹۴	کیفیت زندگی در مدرسه

همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد، میانگین نمره خودپنداره تحصیلی، جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه به ترتیب برابر ۲/۸۷، ۳/۵۷ و ۲/۹۴ با انحراف معیارهای به ترتیب ۰/۳۵۷، ۰/۶۰۰ و ۰/۵۰۸ می‌باشند.

فرضیه اول: بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی با نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در بین دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون سوبل و تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی و به شیوه بارون و کنی و معادلات ساختاری استفاده شد. نتیجه آزمون سوبل، ۲/۸۹ به دست آمده است که نشان می‌دهد کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان، نقش واسطه‌ای ایفا می‌کند. همچنین به منظور بررسی میزان تاثیر نقش واسطه‌ای متغیر کیفیت زندگی در مدرسه از تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۲ آمده است.

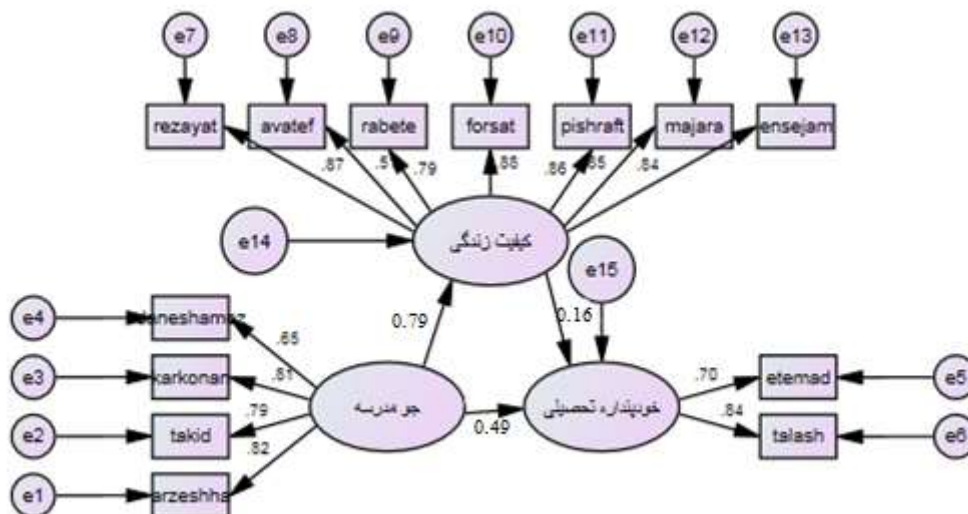
جدول ۲- نتایج تحلیل رگرسیون به روش بارون و کنی جهت تعیین نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه

مرحله	متغیر ملاک	متغیرهای پیش‌بین	بتا	t	p	R	R ^۲	F	df	p
اول	خودپنداره تحصیلی	جو مدرسه	۰/۶۱۹	۱۴/۷۱۴	۰/۰۰۱	۰/۶۱۹	۰/۳۸۴	۲۱۱/۰۴	۳۱۵، ۱	۰/۰۰۱
دوم	خودپنداره تحصیلی	جو مدرسه	۰/۴۹۱	۷/۱۲۷	۰/۰۰۱	۰/۶۲۷	۰/۳۹۳	۱۰۹/۴۰	۳۱۴، ۲	۰/۰۰۱
		کیفیت زندگی در مدرسه	۰/۱۶۲	۲/۳۵۵	۰/۰۱۹					

نتایج جدول ۲ نشان داد که در مرحله اول سطح معنی‌داری (۰/۰۰۱) کمتر از ۰/۰۵ است؛ بنابراین می‌توان استنباط کرد که بین متغیرهای جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد. مجذور ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۳۸۴ است، این بدان معنی است که ۳۸/۴ درصد واریانس خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان توسط جو مدرسه قابل پیش‌بینی است. از نتایج آزمون تحلیل واریانس مرحله دوم در جدول ۲ می‌توان استنباط کرد که با توجه به سطح معنی‌داری که کمتر از ۰/۰۵ است، بین متغیرهای پیش‌بین (جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه) و متغیر ملاک (خودپنداره تحصیلی) رابطه معنی‌دار وجود دارد و جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه به طور معنی‌دار قادر به پیش‌بینی خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند. مجذور ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۳۹۳ است؛ این بدان معنی است که ۳۹/۳ درصد واریانس خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان توسط جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه قابل پیش‌بینی است. از طرفی در این مرحله با وارد شدن متغیر کیفیت زندگی در مدرسه ۰/۹ درصد به قابلیت پیش‌بینی متغیرهای پیش‌بین نسبت به مرحله اول افزوده شده و این نشان‌دهنده نقش واسطه‌گری معنی‌دار کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین متغیرهای جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشد.

جدول ۳- اثرات مستقیم، غیرمستقیم و کل متغیرها

اثرات کل	اثرات غیرمستقیم	اثرات مستقیم	اثرات
۰/۶۱۹	۰/۱۲۸	۰/۴۹۱	اثر جو مدرسه بر خودپنداره تحصیلی
۰/۷۹۴	-	۰/۷۹۴	اثر جو مدرسه بر کیفیت زندگی در مدرسه
۰/۱۶۲	-	۰/۱۶۲	اثر کیفیت زندگی در مدرسه بر خودپنداره تحصیلی

نمودار ۱- نتایج معادلات ساختاری

نمودار ۱ نشان می‌دهد که اثر جو مدرسه بر خودپنداره تحصیلی و کیفیت زندگی در مدرسه با توجه به ضریب مسیر به ترتیب ۰/۴۹ و ۰/۷۹ معنی‌دار می‌باشد. همچنین با توجه به ضریب مسیر ۰/۱۶ می‌توان گفت اثر کیفیت زندگی در مدرسه بر خودپنداره تحصیلی، معنادار می‌باشد و نقش واسطه‌گری معنی‌دار کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین متغیرهای جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی تأیید می‌شود.

جدول ۴- شاخص‌های برازش مدل

IFI	NFI	CFI	GFI	AGFI	RMSEA	RMR	شاخص برازندگی
۰/۹۶	۰/۹۳	۰/۹۴	۰/۹۵	۰/۸۸	۰/۰۹۶	۰/۰۴۶	نتیجه
> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۹	> ۰/۸	< ۰/۱	< ۰/۰۵	مقدار قابل قبول

وضعیت شاخص‌های برازش برای مدل پژوهش در جدول ۴ ارائه شده است. با توجه به مقادیر نشان داده شده در جدول و مقایسه آن‌ها با استانداردهای موجود می‌توان نتیجه گرفت شاخص‌های برازش از مقدار قابل قبولی برخوردار هستند و در نتیجه برازش مدل مناسب است، بدین معنا که میان داده‌های تجربی و مدل همخوانی وجود دارد.

فرضیه دوم: بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد. برای بررسی این فرضیه از آزمون آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۵ آمده است.

جدول ۵- ضریب همبستگی بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

خودپنداره تحصیلی		متغیر
تعداد (۳۱۷ نفر)		
سطح معنی داری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	۰/۶۳۳**	جو مدرسه
۰/۰۰۱	۰/۴۹۲**	روابط دانش‌آموزان-دانش‌آموزان
۰/۰۰۱	۰/۵۵۲**	روابط دانش‌آموزان-کارکنان
۰/۰۰۱	۰/۵۳۳**	تأکید آموزشی
۰/۰۰۱	۰/۵۲۵**	ارزش‌ها و باورهای مشترک

** معنادار در سطح ۰/۰۱ * معنادار در سطح ۰/۰۵

یافته‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۶۳۳ و سطح معنی داری ۰/۰۰۱ رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. مثبت بودن ضریب همبستگی حاکی از رابطه مستقیم جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی در بین دانش‌آموزان است. همچنین بین ابعاد روابط دانش‌آموزان-دانش‌آموزان، روابط دانش‌آموزان-کارکنان، تأکید آموزشی و ارزش‌ها و باورهای مشترک با خودپنداره تحصیلی با ضریب همبستگی‌های به ترتیب ۰/۴۹۲، ۰/۵۵۲، ۰/۵۳۳ و ۰/۵۲۵ و سطح معنی داری‌های ۰/۰۰۱ رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد.

فرضیه سوم: بین جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه در دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۶ آمده است.

جدول شماره ۶- ضریب همبستگی بین جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه دانش‌آموزان

کیفیت زندگی در مدرسه		متغیر
تعداد (۳۱۷ نفر)		
سطح معنی داری	ضریب همبستگی	
۰/۰۰۱	۰/۷۹۵**	جو مدرسه
۰/۰۰۱	۰/۵۴۸**	روابط دانش‌آموزان-دانش‌آموزان
۰/۰۰۱	۰/۶۷۳**	روابط دانش‌آموزان-کارکنان
۰/۰۰۱	۰/۶۹۱**	تأکید آموزشی
۰/۰۰۱	۰/۷۱۹**	ارزش‌ها و باورهای مشترک

** معنادار در سطح ۰/۰۱ * معنادار در سطح ۰/۰۵

یافته‌های جدول ۶ نشان می‌دهد که بین جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه با ضریب همبستگی ۰/۷۹۵ و سطح معنی داری ۰/۰۰۱ رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. مثبت بودن ضریب همبستگی حاکی از رابطه مستقیم جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه در بین دانش‌آموزان است. همچنین بین ابعاد روابط دانش‌آموزان-دانش‌آموزان، روابط دانش‌آموزان-کارکنان، تأکید آموزشی و ارزش‌ها و باورهای مشترک با کیفیت زندگی در مدرسه با ضریب همبستگی‌های به ترتیب ۰/۵۴۸، ۰/۶۷۳، ۰/۶۹۱ و ۰/۷۱۹ و سطح معنی داری‌های ۰/۰۰۱ رابطه مثبت و معنی داری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی رابطه وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه از آزمون آماری ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول شماره ۷ آمده است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جدول ۷- ضریب همبستگی بین کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش آموزان

خودپنداره تحصیلی		متغیر
تعداد (۳۱۷ نفر)		
سطح معنی داری	ضریب همبستگی	کیفیت زندگی در مدرسه
۰/۰۰۱	۰/۵۶۳**	

** معنادار در سطح ۰/۰۱ * معنادار در سطح ۰/۰۵

یافته‌های جدول شماره ۷ نشان می‌دهد که بین کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی با ضریب همبستگی ۰/۵۶۳ و سطح معنی‌داری ۰/۰۰۱ رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. مثبت بودن ضریب همبستگی حاکی از رابطه مستقیم کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان است؛ یعنی هر چه کیفیت زندگی در مدرسه مناسب‌تر باشد، خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان قوی‌تر است.

۴- بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین جو مدرسه و خودپنداره‌ی تحصیلی با نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در بین دانش‌آموزان دختر پایه ششم ابتدایی انجام شد. در بررسی فرضیه اول پژوهش این نتیجه گرفته شد که بین متغیرهای پیش‌بین (جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه) و متغیر ملاک (خودپنداره تحصیلی) رابطه معنی‌دار وجود دارد و جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه به طور معنی‌دار قادر به پیش‌بینی خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان می‌باشند. همچنین نقش واسطه‌گری معنی‌دار کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین متغیرهای جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان تأیید شد. در زمینه‌ی نقش واسطه‌ای کیفیت زندگی در مدرسه در رابطه بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی، هیچ‌گونه پژوهش داخلی و خارجی یافت نگردید. در تبیین این یافته پژوهشی می‌توان بیان کرد زمانی که دانش‌آموز کلاس را محیطی درک کند که به انتخاب وی احترام گذاشته و در نهایت به تقویت استقلال وی منتهی می‌شود، در این صورت کلاس درس را برای خود مفید می‌یابد و از راهبردهای مناسبی برای برخورد با چالش‌ها و انطباق با شرایط تحصیلی استفاده می‌کند که منجر به موفقیت وی در زمینه تحصیل خواهد شد. همچنین در کلاس‌هایی که ارتباط بسته است و یا الگوی ارتباطی که امکان آزادی اراده و استقلال را نداشته باشد، دانش‌آموز توانایی حفظ وضعیت پایدار در زندگی تحصیلی خود را نخواهد داشت (کیانی و کریمی‌پور، ۱۳۹۸). در این پژوهش نتایج نشان داد که جو غالب مدارس، جو تأکید آموزشی است که از ویژگی‌های جو تأکید آموزشی می‌توان به تجهیز مدارس و مکان‌های آموزشی به امکانات و تجهیزات متنوع از جمله فناوری‌های نوین آموزشی و تجهیزات آزمایشگاهی؛ فراهم کردن امکانات آموزش، مشاوره و راهنمایی معلمان و تدوین سیاست‌های پیشرفت و ترقی آنان؛ به حداقل رساندن تراکم کلاسی در مدارس اشاره کرد. همچنین توجه و تأکید عملی معلمان به اجرای کامل سند تحول بنیادین آموزش و پرورش همسو با برنامه درسی ملی، را در زمره راهکارهای درون سازمانی ارائه کرده است که نظام آموزشی می‌تواند با مدیریت کارآمد و موثر، موارد پیشنهادی را جهت ارتقای کیفیت آموزشی اجرا نماید. در جامعه آماری مورد مطالعه، توانایی دانش‌آموز در غلبه بر مشکلات تحصیلی و همچنین داشتن پشتکار و ادامه تلاش بعد از شکست تحصیلی موجب ایجاد پیوندهای جدیدی با معلمان و دوستان می‌شود و جو روانی مساعدی را در مدرسه رقم می‌زند. همچنین پیشرفت‌های جزئی باعث افزایش عزت‌نفس دانش‌آموز می‌شود و فرصت‌های جدیدی را پیش روی خود می‌بیند؛ بنابراین، با رضایت خاطر و اعتماد به نفس بیشتری به مصاف با چالش‌های تحصیلی می‌رود. دانش‌آموزان مورد مطالعه روابط خوبی با همکلاسی‌ها و معلمان دارند و با استفاده مناسب از فرصت‌های آموزشی، پیشرفت تحصیلی لازم حاصل می‌شود که در نهایت بهبود خودپنداره دانش‌آموزان را به دنبال دارد. از طرفی هنگامی که دانش‌آموزان محیط مدرسه را به صورت محیطی درک می‌کنند که به تقویت استقلال آن‌ها منتهی می‌شود و محتوای محیط یادگیری را برای آینده‌ی خود مفید بدانند، از راه‌های مناسبی برای برخورد با چالش‌ها و انطباق با شرایط تحصیلی استفاده می‌کنند که منجر به تقویت خودپنداره تحصیلی آنان خواهد شد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

در بررسی فرضیه دوم پژوهش این نتیجه گرفته شد که بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. نتایج این تحقیق با یافته‌های کشت ورز کندازی و همکاران (۱۴۰۰)، شیرکوند و همکاران (۱۳۹۹)، عبدالاهی و همکاران (۱۳۹۹) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت که جو مناسب در مدرسه موجب برانگیختن تفکر انتقادی، انتقال دانش جدید، متمرکز کردن توجه و تلاش دانش‌آموز، انگیزش و رغبت بیشتر و در نهایت سبب بهزیستی روان‌شناختی، سازگاری و موفقیت تحصیلی می‌شود که در مجموع رضایت دانش‌آموز از مدرسه و شرایط تحصیل خود، حاصل این فرایند است (وانگ و دیگول^۱، ۲۰۱۶). با استناد به نظریه گیلهم و لونتال، (۲۰۱۸) خودپنداره تحصیلی بیانگر دانش و ادراکات فرد درباره نقاط قوت و ضعف خویش در زمینه تحصیلی و اعتقاد درباره توانایی‌های خود در انجام موفقیت‌آمیز مسئولیت‌های تحصیلی است (محمدی و همکاران، ۱۴۰۰). از ویژگی‌های جو تاکید آموزشی می‌توان به استفاده از روش‌های آموزشی مبتنی بر فعالیت، ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره تحصیلی، بهره‌گیری از فناوری آموزشی، ایجاد محیط‌های یادگیری مناسب، ارتقای همکاری بین والدین و مدرسه، ارائه برنامه‌های تقویت و پشتیبانی تحصیلی و ایجاد فضاهای آموزشی تحت فشار مناسب اشاره کرد. در جامعه آماری مورد مطالعه، چالش‌انگیز بودن محیط کلاس و برنامه‌های آموزشی که با انگیزه زیادی همراه می‌شود و همچنین ایجاد شدن فضایی برای تصمیم‌گیری و انتخاب از میان شیوه‌های مختلف انجام تکالیف یا هر نوع فعالیت تحصیلی دیگری، موجب ایجاد علاقه به تحصیل و لذت بیشتر در دانش‌آموزان شده که در مجموع سبب افزایش پیشرفت و در نهایت حس خودپنداره می‌گردد.

در بررسی فرضیه سوم پژوهش این نتیجه گرفته شد که بین جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. نتایج این تحقیق با یافته‌های حیدریانی و همکاران (۱۴۰۱) و راز و گونزالز (۲۰۲۲) همسو بود. در شرح این یافته باید گفت که جو مدرسه عبارت است از کیفیت نسبتاً پایدار محیط مدرسه که معلمان آن را تجربه کرده، بر رفتار آن‌ها تأثیر گذاشته و مبتنی بر ادراک جمعی، ویژگی‌های عینی و ذهنی می‌باشد. کلاس درس مکانی اجتماعی است و حضور و تعامل دانش‌آموزان با همسالانشان، در این محیط، باعث می‌شود که استعدادها و یا مشکلات و ضعف‌های آن‌ها آشکار شود و همچنین کاهش یا افزایش یابد. ادراکات دانش‌آموزان از همسالان و نوع روابط موجود در یک کلاس را به عنوان جنبه اجتماعی محیط کلاس در نظر گرفته‌اند و آن را جو اجتماعی تعریف کرده‌اند که به کیفیت روابط در کلاس اطلاق می‌شود (شاکرمی و همکاران، ۱۳۹۶). در جامعه آماری مورد مطالعه، امکانات و تسهیلات مناسب مدرسه، سلامتی و امنیت محیط، فرصت سازی جهت مشارکت دانش‌آموزان، پاداش و تشویق، روحیه خوب دانش‌آموزان، ارتباطات کارمندان، معلمان و مدیران، رهبری آموزشی و مهارت‌های آموزشی به طور مناسبی وجود دارد که نشان‌دهنده جو مناسب مدرسه در مدارس پایه ششم ابتدایی ناحیه ۴ شیراز می‌باشد و این عوامل سبب می‌شود کیفیت زندگی مطلوبی در مدرسه را برای دانش‌آموزان به همراه داشته باشد.

در بررسی فرضیه چهارم پژوهش این نتیجه گرفته شد که بین کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی رابطه مثبت و معناداری در سطح ۰/۰۵ وجود دارد. نتایج این تحقیق با یافته‌های میراکبرزاده و همکاران (۱۴۰۰)، جوناز و هال (۲۰۲۲) همسو بود. در تبیین نتیجه‌ی به دست آمده از این سؤال می‌توان گفت که با استناد به نتایج پژوهش کشت ورز کندازی و همکاران (۱۴۰۰)، دانش‌آموزان با خودپنداره تحصیلی بالا، پرنرژی نمایان می‌شوند و باور دارند که می‌توانند بر مشکلات و چالش‌های تحصیلی غلبه کنند. از طرفی با توجه به پاسخگویی دانش‌آموزان به سؤالات پرسشنامه، معلمان در برقراری ارتباط مناسب با دانش‌آموزان خود و شناخت علایق و توانمندی‌های آنان و انتخاب روش مناسب انتقال مفاهیم آموزشی به شیوه مناسب عمل می‌کنند. به نیازهای رشدی دانش‌آموزان همچون نیاز به خودمختاری، نیاز به بروز توانمندی‌ها، نیاز به مورد حمایت و پذیرش قرار گرفتن توسط گروه همسالان توجه می‌کنند که باعث می‌شود خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان تقویت

^۱ Wang & Degol

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شود؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رابطه معنی‌داری بین کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان مورد مطالعه وجود دارد.

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که رابطه بین جو مدرسه و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان معنی‌دار می‌باشد و جو مدرسه مناسب موجب بهبود خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود معلمان بهترین شیوه‌ها را برای کلاس داری و اداره‌ی کلاس درس خود برگزینند. همچنین، می‌بایست از طریق تشکیل نشست‌هایی بین معلمان و دانش‌آموزان و تبادل نظر و گفتگو در خصوص انتظارات متقابل، اقدامات لازم برای بهبود صوری و محتوایی آموزش و یادگیری و علاقه‌مند کردن دانش‌آموزان به مدرسه صورت گیرد. جهت ارتقای باورهای خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود که معلمان با برگزاری کلاس‌های مناسب از جمله فن ارتباط، یادداشت‌برداری، افزایش تمرکز حواس و ایجاد فرصت‌هایی جهت ابراز توانایی خود مانند ارائه کنفرانس در کلاس‌ها و اداره کلاس به نحوی که دانش‌آموزان نقش فعالی در آن داشته باشند، اقدام نمایند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که رابطه بین جو مدرسه و کیفیت زندگی در مدرسه معنی‌دار می‌باشد؛ لذا پیشنهاد می‌شود که معلمان تا جای ممکن در برنامه‌های کلاسی خود انعطاف‌پذیر باشند و از اعمال برنامه‌های خشک و غیرقابل تغییر اجتناب کنند. توصیه می‌شود برنامه مداخله‌ای برای تغییر رفتار در کلاس درس در جهت بهبود ارتباطات و جو کلاسی تشکیل داد، برنامه‌ای که به موجب آن معلمان روابط کلی خود با دانش‌آموزان را که مبنایی برای تعاملات روزانه آن‌ها با دانش‌آموزان است، درک کنند. در این نشست‌ها به خصوص به معلمان آموزش داده شود تا با همه‌ی دانش‌آموزان ارتباط مثبت ایجاد کنند و از نابرابری ارتباطی جلوگیری کنند. پیشنهاد می‌شود به منظور افزایش کیفیت تحصیلی دانش‌آموزان، نیازهای سنی و شخصیتی و قابلیت‌های آن‌ها مورد توجه قرار گیرد. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که رابطه بین کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی معنی‌دار می‌باشد؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود مسئولان محیطی را در مدرسه فراهم سازند که همراه با روابط دوستانه بین معلم و دانش‌آموزان، حاکی از قوانینی ثابت و روشن و جوی خودمختارانه برای دانش‌آموزان باشد، تا در سایه چنین محیطی، دانش‌آموزان با انگیزه و علاقه بیشتری به تحصیل بپردازند.

مراجع

۱. حیدریانی، ل. قدم پور، ع ا و عباسی، م، رابطه علی جو مدرسه و رفتارهای تسهیل کننده سبک زندگی تحصیلی سلامت محور با میانجی درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان. *رویش روانشناسی*، (۱)۱۱، ۱۰۱-۹۲، ۱۴۰۱.
۲. رضایی شریف، ع. کریمیان پور، غ. تقوی، ح. امینی، م و علاف اصغری، ف، ارزیابی ساختار عاملی مقیاس جو مدرسه در دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه. *فصلنامه پژوهشی روانشناسی مدرسه و آموزشگاه*، (۴)۱۰، ۷۲-۶۲، ۱۴۰۰.
۳. زاهد بابلان، ع. کریمیان پور، غ و دشتی، ا، نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی در اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان پایه پنجم و ششم ابتدایی شهرستان ثلاث باباجانی. *رویکردهای نوین آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه اصفهان*، (۲)۱۲، ۹۱-۷۵، ۱۳۹۶.
۴. سلطانی شال، ر. کارشکی، ح. آقامحمدیان شهرباف، ح. ر. عبدخدایی، م س و بافنده، ح، بررسی روایی و پایایی پرسشنامه کیفیت زندگی در مدرسه در مدارس شهر مشهد. *مجله دانشگاه علوم پزشکی کرمان*، (۱)۱۹، ۹۳-۷۳، ۱۳۹۰.
۵. شاکرمی، م. صادقی، م و قدم پور، ع ا، تدوین مدل درگیری تحصیلی بر اساس عوامل جو روانی - اجتماعی کلاس درس و جو عاطفی خانواده با نقش میانجی تاب‌آوری تحصیلی، *فصلنامه علمی - پژوهشی روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی*، (۲۹)۸، ۱۸۲-۱۵۹، ۱۳۹۶.
۶. شیرکوند، ن. میرهاشمی، م. و صابری، ه، پیش بینی قلدری بر اساس هیجان خواهی و جو مدرسه با میانجی گری خودپنداره در دانش‌آموزان. *نشریه پژوهش پرستاری ایران*، (۱)۱۵، ۸۵-۷۷، ۱۳۹۹.
۷. صادقی، ا. تاشک، آ و فضیلت‌پور، م، بررسی نقش میانجی گری خودپنداره‌ی تحصیلی در رابطه‌ی بین الگوهای ارتباطی خانواده با انگیزه‌ی پیشرفت، *فصلنامه علمی پژوهشی پژوهشنامه تربیتی*، (۵۱)۱۲، ۹۶-۷۹، ۱۳۹۶.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

۸. صانعی، ع. رئیسون، م. ر. و محمدی، ی. تعیین سهم مؤلفه‌های مهارت‌های اجتماعی در کیفیت زندگی در مدرسه دانش‌آموزان. سومین همایش ملی روانشناسی و آسیب‌های اجتماعی، چابهار، ۱۳۹۸.
۹. عبدالهی، م. برزگر، م. و کاظمی س. ع. تدوین مدل علی تأثیر ادراک از جو مدرسه بر مشغولیت تحصیلی دانش‌آموزان با نقش واسطه‌ای خودپنداره تحصیلی. نشریه روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی، ۱۳۹۹، ۱۸-۱، ۱۳۹۹.
۱۰. قاسمی، ح. بررسی رابطه بین خودکارآمدی تحصیلی و خودپنداره تحصیلی با عزت نفس دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهرستان ممسنی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نورآباد ممسنی، ۱۳۹۸.
۱۱. کشت‌ورز کندازی، ا. هدایتی، ا. کارگر، ف. و مظاهر، ف. نقش واسطه‌ای خودپنداشت تحصیلی در رابطه بین ادراک از جو مدرسه و تحصیل‌گریزی. مجله مطالعات روانشناسی تربیتی، ۱۳۹۸، ۱۸-۱۵۷، ۱۳۵-۱۴۰۰.
۱۲. کیانی، ا. ر. و کریمیان پور، غ. نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودتنظیمی تحصیلی در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی دانش‌آموزان. مجله روانشناسی مدرسه، ۱۳۹۸، ۱۷۳-۱۹۱، ۱۳۹۸.
۱۳. محمدی، ع. قدم پور، ع. ا. میردریکوند، ف. ا. و سپهوندی، م. ع. ارائه مدل علی از رابطه بین عاطفه آموزشی‌گامی و انگیزش تحصیلی حالتی با هدایت مسیر شغلی: نقش واسطه‌ای خودپنداره تحصیلی، رویش روانشناسی، ۱۳۹۸، ۱۰-۲، ۹۱-۱۴۰۰.
۱۴. میراکبرزاده، ز. خنجرخانی، م. و ناستی زایی، ن. رابطه کیفیت زندگی در مدرسه با خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روانشناختی و اشتیاق تحصیلی. رویش روان‌شناسی، ۱۳۹۸، ۶۳-۷۴، ۱۰-۱، ۱۴۰۰.
۱۵. Anderson, L. W., & Bourke, S. F. (۲۰۱۳). *Assessing affective characteristics in the schools*. Routledge.
۱۶. Arens, A. K., Jansen, M., Preckel, F. Schmidt, I., & Brunner, M. (۲۰۲۱). The Structure of Academic Self-Concept: A Methodological Review and Empirical Illustration of Central Models. *Review of Educational Research*, ۹۱(۱): ۳۴-۷۲.
۱۷. Bao, Z., Jiang, Y., Zhu, J., Zhang, W., & Sun, H. (۲۰۱۹). Deviant peer affiliation and adolescents' problematic Internet use: A cross-lagged panel analysis. *Journal of Psychological Science*, ۱۱۳(۵), ۱۱۳۴-۱۱۴۰.
۱۸. Bilgin, E., Bulca, T., & Demirhan, G. (۲۰۲۰). Relationships between Physical Activity Level, Health-Related Fitness, Academic Achievement, and Academic Self-Concept. *Education and Science*. <https://www.researchgate.net/publication/340037048>.
۱۹. Cerda, G., Pérez, C., Elipe, P., Casas, J. A., & Del Rey, R. (۲۰۱۹). Convivencia escolar y su relación con el rendimiento académico en alumnado de Educación Primaria. *Revista de Psicodidáctica*, ۲۴(۱), ۴۶-۵۲.
۲۰. Chen, F. Garcia, O. F. Fuentes, M. C. Garcia-Ros, R. Garcia, F. (۲۰۲۰). Self-Concept in China: Validation of the Chinese Version of the Five-Factor Self-Concept (AF⁵) Questionnaire. *Symmetry*, ۱۲: ۷۹۸.
۲۱. Jonas, E. A., & Hall, N. C. (۲۰۲۲). Writing and reading self-efficacy in graduate students: Implications for psychological well-being. *Interdisciplinary Education and Psychology*, ۳(۱), ۱-۱۴.
۲۲. Jordan, R. L. P. Bratsch-Hines, M. Vernon-Feagans, L. (۲۰۱۸). Kindergarten and first grade teachers' content and pedagogical content knowledge of reading and associations with teacher characteristics at rural low-wealth schools. *Teaching and Teacher Education*, ۷۴: ۱۹۰-۲۰۴.
۲۳. Li, Y. (۲۰۱۸). Effects of the Application of Mobile Learning to Criminal Law Education on Learning Attitude and Learning Satisfaction. *EURASIA Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, ۱۴(۷): ۳۳۵۵-۳۳۶۲.
۲۴. Liu, Y., Wang, Y., Liu, R. D., Ding, Y., Wang, J., & Mu, X. (۲۰۲۲). How Classroom Environment Influences Academic Enjoyment in Mathematics Among Chinese Middle School Students: Moderated Mediation Effect of Academic Self-Concept and Academic Achievement. *Psychology Research and Behavior Management*, ۱۵, ۲۰۳۵.
۲۵. Marino, R. C., & Sminson, T. (۲۰۱۶). Professional school counselors address grief and loss: A creative group counseling intervention. *VISTAS Online, Article*, ۶۶(۱), ۱-۱۲.
۲۶. Maroofi, Y., & Mohammadi, M. H. (۲۰۱۹). The moderating role of learning climate on the impact of quality of school life on student self-efficacy. *Journal of School Administration*, ۱(۴), ۱۲۰-۱۰۰.

۲۷. Masadeh, R. E., Masa'deh, R. E., Shannak, R., Shannak, R., Maqableh, M., Maqableh, M., & Tarhini, A. (۲۰۱۷). The Impact of Knowledge Management on Job Performance in Higher Education: The Case of the University of Jordan. *Journal of Enterprise Information Management*, ۳۰(۲), ۲۴۴-۲۶۲.
۲۸. RAZ, F., & Gonzalez, O. R. G. (۲۰۲۲). A comparative-correlational study of perceived school climate and school life satisfaction of middle and high school students at King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang International Demonstration School. *Scholar: Human Sciences*, ۱۴(۲), ۵۲۲-۵۲۲.
۲۹. Richards, M., Bladek, M., & Okamoto, K. (۲۰۱۸). Interactive whiteboards in library instruction: Facilitating student engagement and active learning.
۳۰. Simorangkir, M., Sibuarian, P., & Rahman, A. (۲۰۱۸). The effect of organizational culture, knowledge of educational management, work motivation and job satisfaction to performance of the state primary school principals in North Tapanuli district.
۳۱. Tomaszewski, R. (۲۰۲۱). A STEM e-class in action: A case study for asynchronous one-shot library instruction. *The Journal of Academic Librarianship*, ۴۱(۵), ۱۰۲۴۱۴.
۳۲. Trinidad, J. F. (۲۰۲۰). A review of unsupervised feature selection methods. *Artificial Intelligence Review*, ۵۳(۲), ۹۰۷-۹۴۸.
۳۳. Vaquero-Solís, M., Tapia-Serrano, M. A., Hortigüela-Alcalá, D., Sierra-Díaz, M. J., & Sánchez-Miguel, P. A. (۲۰۲۱). Physical activity and quality of life in high school students: proposals for improving the self-concept in physical education. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, ۱۸(۱۳), ۷۱۸۵.
۳۴. Wang, M. T., & Degol, J. L. (۲۰۱۶). School climate: A review of the construct, measurement, and impact on student outcomes. *Educational psychology review*, ۲۸(۲), ۳۱۵-۳۵۲.
۳۵. Zysberg, L., & Schwabsky, N. (۲۰۲۱). School climate, academic self-efficacy and student achievement. *Educational Psychology*, ۴۱(۴), ۴۶۷-۴۸۲.